

ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОГНОЗИ

УДК 312.6:616.127-005.8(477)
DOI

Н.О. ТЕРЕНДА

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОГНОЗ ПОШИРЕНОСТІ СТЕНОКАРДІЇ ТА ІНФАРКТУ МІОКАРДА В УКРАЇНІ

ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»

Мета: вивчити динаміку показників поширеності та захворюваності населення України внаслідок стенокардії та інфаркту міокарда (ІМ) у регіональному аспекті протягом 1996–2014 років та спрогнозувати їх зміни до 2025 року.

Матеріали і методи. Матеріалом дослідження слугували дані Центру медичної статистики МОЗ України про рівень первинної захворюваності та поширеності стенокардії та ІМ серед населення України. У роботі використано епідеміологічний, демографічний, статистичний методи дослідження.

Результати. З використанням методу демографічного районування проведено оцінку змін захворюваності й поширеності стенокардії та ІМ в Україні та окремих її районах протягом 1996–2014 років. Спрогнозовано тенденцію подальшого зростання даних патологій, як в Україні, так і в деяких її районах.

Висновки. Протягом останніх 18 років в Україні істотно зросла поширеність (у 2,9 разу) та захворюваність (у 1,5 разу) на стенокардію. Найбільше ці показники змінилися у Південному районі України. Дещо менше зросла поширеність ІМ – на 96,4%. Прогнозні показники щодо захворюваності та поширеності стенокардії та ІМ свідчать про тенденцію їх зростання, особливо у Південно-Східному та Південному районах.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: стенокардія, інфаркт міокарда, поширеність, первинна захворюваність, прогноз.

Життя сучасної людини насичене різноманітними психоемоційними навантаженнями, пришвидшеним темпом життя, шкідливими звичками, порушеним харчуванням. Це спонукає нашу серцево-судинну систему працювати в посиленому режимі, використовуючи свої адаптивні можливості. Як наслідок – зростання кількості серцево-судинних захворювань з тенденцією до їх неухильного збільшення в Україні [6].

Уже в 30–40-і роки ХХ ст. ураження серця та судин вийшли на перше місце за поширеністю і до наших днів залишаються основною причиною захворюваності та смертності в багатьох країнах світу. Якщо розглядати структуру цих уражень, то ішемічна хвороба серця займає провідне місце серед усієї патології серцево-судинної системи.

У 1962 р. Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) був запропонований термін «ішемічна хвороба серця» (ІХС). У лютому 1969 р. виконавчий комітет ВООЗ вперше використав термін «епідемія» по відношенню до цієї патології. На даний час виділяють кілька форм ішемічної хвороби серця, найбільш небезпечними з яких вважаються стенокардія та інфаркт міокарда (ІМ).

Протягом останніх 20–30 років стенокардія та ІМ продовжують утримувати 4–5 місця у структурі захворюваності на серцево-судинну патологію [4;7]. Розвиток цих патологій пов'язаний із певними чинниками: статтю [4], віком [2], наявністю факторів ризику, таких як артеріальна гіпертензія, гіперхолестеринемія, цукровий діабет, куріння, гіподинамія,

загальне ожиріння. Часто спостерігається поєднання трьох і більше факторів ризику [3;5]. Відмічено сезонну та погодні залежність серцево-судинної захворюваності на гострий ІМ (зимово-весняний період). Дестабілізація стенокардії найчастіше спостерігається в осінньо-зимовий період. [2].

Мета роботи – вивчити динаміку показників поширеності та захворюваності населення України на стенокардію та ІМ у регіональному аспекті протягом 1996–2014 років та спрогнозувати їх зміни до 2025 року.

Матеріали і методи. Матеріалом дослідження слугували дані галузевої статистичної звітності Центру медичної статистики МОЗ України про рівень первинної захворюваності та поширеності стенокардії та ІМ серед населення України.

У дослідженні використано демографічне районування [1;8]. Територіальною одиницею вибрано адміністративні області за такими ознаками, як показники відтворення населення та його віково-статевий склад, чисельність, особливості розміщення, розміри території. Виділено п'ять районів: Західний (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська та Чернівецька області), Центральний (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Хмельницька і Черкаська області), Північно-Східний (Полтавська, Сумська і Чернігівська області), Південно-Східний (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська і Харківська області) та Південний (АР Крим, Миколаївська, Одеська і Херсонська області).

© Н.О. Теренда, 2015

У роботі використано епідеміологічний, демографічний методи дослідження. Статистична обробка аналізів результатів дослідження проводилася із застосуванням комп'ютерних статистичних пакетів програм Statistica 6.0 та Microsoft Excel.

Результати дослідження та їх обговорення. На першому етапі дослідження було вивчено та згруповано дані щодо поширеності та первинної захворюваності на стенокардію та ІМ у регіональному аспекті протягом 1996–2014 років.

Загальна захворюваність на стенокардію в Україні зросла у 2014 р. порівняно із 1996 р. у 2,5 разу. Районні особливості зростання поширенос-

ті цієї патології полягають в істотному зростанні її у Південному районі з 3309,0 до 11380,8 на 100 тис. нас. (у 3,4 разу) та у Північно-Східному – з 3145,8 до 9479,0 на 100 тис. нас. (у 3,0 разу). У Західному районі спостерігається найменше зростання загальної захворюваності на стенокардію з 2873,9 на 100 тис. нас. у 1996 р. до 7333,6 на 100 тис. нас. у 2014 р. (2,4 разу) (табл. 1).

При детальнішому аналізі можна відмітити найвищі рівні загальної захворюваності на стенокардію в Україні за період 2010–2012 рр. із піком у 2011 р. (8 786,40 на 100 тис. нас.), які співвідносилися з усіма регіонами.

Таблиця 1. Динаміка поширеності стенокардії в Україні за період 1996–2014 рр. (на 100 тис. нас.)

Територія	1996 р.	2000 р.	2005 р.	2010 р.	2014 р.
Україна	3105,3	4900,3	7775,3	8707,5	7698,7
Південний район	3309,0	5119,9	8149,7	10210,2	11380,8
Центральний район	3174,1	5294,7	8109,1	9227,2	9065,0
Західний район	2873,9	4642,3	6727,7	7406,3	7333,6
Південно-Східний район	2788,0	4512,2	7415,8	8300,9	7777,5*
Північно-Східний район	3145,8	4859,7	8897,3	9488,3	9479,0

Примітка. *Статистичні дані подані за 2013 рік через відсутність моніторингових даних з тимчасово окупованих територій Донецької і Луганської областей.

Серед областей можна відмітити найбільше зростання поширеності стенокардії у Херсонській – з 2385 на 100 тис. нас. до 12040,1 на 100 тис. нас. (5,0 разу), Запорізькій – з 1882,5 на 100 тис. нас. до 8222,2 на 100 тис. нас. (4,4 разу) та Миколаївській – з 2533,0 на 100 тис. нас. до 10485,0 на 100 тис. нас. (4,1 разу) областях. Найменші темпи збільшення загальної захворюваності на стенокардію в Україні за досліджуваний період спостерігалися у Львівській – з 3305,8 на 100 тис. нас. до 6179,1 на 100 тис. нас. (1,9 разу), Донецькій – з 3376,5 на 100 тис. нас. до 6591,8 на 100 тис. нас. (1,9 разу – дані 2013 р.), Харківській – з 3544,7 на 100 тис. нас. до 6988,0 на 100 тис. нас. (2,0 разу) областях.

Подібні тенденції спостерігалися і при вивченні динаміки первинної захворюваності на стенокардію в Україні протягом 1996–2014 років.

Так, первинна захворюваність стенокардією збільшилася в Україні в 2014 р. у 1,5 разу порівняно із 1996 роком. Найбільше вона зросла у Південному – з 328,0 на 100 тис. нас. до 907,6 на 100 тис. нас. (2,8 разу) та Південно-Східному – з 234,4 на 100 тис. нас. до 413,2 на 100 тис. нас. (1,8 разу) районах. Найменше змінилися показники первинної захворюваності у Західному – з 404,8 на 100 тис. нас. до 485,6 на 100 тис. нас. (1,2 разу) та Північно-Східному – з 350,8 на 100 тис. нас. до 445,6 на 100 тис. нас. (1,3 разу) районах. При цьому первинна захворюваність у Центральному районі у 1996 р. була нижчою порівняно із загальноукраїнськими даними – 276,8 на 100 тис. нас. і 296,8 на 100 тис. нас. (93,3%) відповідно, а у 2014 р. уже перевищувала їх (відповідно 482,4 на 100 тис. нас. і 444,4 на 100 тис. нас. – 108,6%) (табл. 2).

Таблиця 2. Динаміка захворюваності на стенокардію в Україні за період 1996–2014 рр. (на 100 тис. нас.)

Територія	1996 р.	2000 р.	2005 р.	2010 р.	2014 р.
Україна	296,8	595,5	638,9	612,0	444,4
Південний район	328,0	537,5	726,6	978,4	907,6
Центральний район	276,8	583,5	607,0	581,9	482,4
Західний район	404,8	565,1	658,5	578,6	485,6
Південно-Східний район	234,4	432,7	577,4	512,6	413,2*
Північно-Східний район	350,8	662,8	632,3	544,7	445,6

Примітка. *Статистичні дані подані за 2013 рік через відсутність моніторингових даних з тимчасово окупованих територій Донецької і Луганської областей.

При оцінюванні динаміки первинної захворюваності на стенокардію за областями України за досліджуваний період виявлено істотне зростання патології у Миколаївській – з 249,8 на 100 тис. нас. до 1283,2 на 100 тис. нас. (5,1 разу), Хмельницькій – з 262,9 на 100 тис. нас. до 760,2 на 100 тис. нас. (2,9 разу) та Житомирській – з 180,7 на 100 тис. нас. до 429,7 на 100 тис. нас. (2,4 разу) областях. Найменше зросла первинна захворюваність протягом 1996–2014 рр. у Волинській – з 288,2 на 100 тис. нас. до 306,0 на 100 тис. нас. (106,2%) та Закарпатській областях – з 652,2 на 100 тис. нас. до 694,5 на 100 тис. нас. (106,5%) і навіть зменшилася у Чернівецькій області – з 917,9 на 100 тис. нас. до 666,7 на 100 тис. нас. (72,6%).

Також було вивчено дані щодо поширеності ІМ у регіональному аспекті протягом 1996–2014 років. У 2014 р. в Україні вона зросла порівняно із 1996 р. на 96,4% (хоча у 2013 р. становила 112,9%). Ці відмінності у 2013 та 2014 роках зумовлені складною ситуацією у тимчасово окупованих районах України.

Районні особливості зростання поширеності цієї патології полягають в істотному зростанні її у Центральному – з 93,8 до 133,6 на 100 тис. нас. (у 1,4 разу) та у Північно-Східному – з 115,5 до 139,3 на 100 тис. нас. (у 1,2 разу) районах. У Південному районі спостерігається найменше зростання загальної захворюваності на ІМ – з 110,8 на 100 тис. нас. у 1996 р. до 114,1 на 100 тис. нас. у 2014 р. (103,0%) (табл. 3).

Таблиця 3. Динаміка поширеності ІМ в Україні за період 1996–2014 рр. (на 100 тис. населення)

Територія	1996 р.	2000 р.	2005 р.	2010 р.	2014 р.
Україна	120,2	115,5	130,8	132,6	115,9
Південний район	110,8	100,9	118,8	117,8	114,1
Центральний район	93,8	99,7	113,4	134,6	133,6
Західний район	95,1	93,0	110,0	112,3	112,5
Південно-Східний район	137,2	126,1	147,7	149,7	160,1*
Північно-Східний район	115,5	124,6	131,7	134,1	139,3

Примітка. *Статистичні дані подані за 2013 рік через відсутність моніторингових даних з тимчасово окупованих територій Донецької і Луганської областей.

Серед областей можна відмітити найбільше зростання поширеності ІМ у Хмельницькій – з 72,1 на 100 тис. нас. до 157,7 на 100 тис. нас. (2,2 разу), Кіровоградській – з 104,6 на 100 тис. нас. до 164,4 на 100 тис. нас. (1,6 разу) та Тернопільській – з 80,2 на 100 тис. нас. до 123,4 на 100 тис. нас. (1,5 разу) областях. Найменші темпи збільшення загальної захворюваності на ІМ в Україні за досліджуваний період спостерігалися у Харківській – з 128,7 на 100 тис. нас. до 132,5 на 100 тис. нас. (103,0%) області, а у Львівській – з 153,1 на 100 тис. нас. до 111,2 на 100 тис. нас. (72,6% разу) та Дніпропетровській – з 158,3 на 100 тис. нас. до 151,7 на 100 тис. нас. (95,8% разу) областях відмічалось навіть зменшення даного показника.

Другим етапом дослідження стало прогнозування динаміки поширеності та захворюваності на стенокардію та ІМ в Україні та по районах до 2025 року.

Прогнозні дані свідчать про тенденцію до зростання поширеності стенокардії в Україні. Так, загальноукраїнські показники поширеності прогнозовано зростуть з 7698,7 на 100 тис. нас. у 2014 р. до 13354,5 на 100 тис. нас. у 2020 р. (+73,5%). У інших районах, де спостерігається найістотніше зростання загальної захворюваності на стенокардію за досліджуваний період, прогноуються такі зміни. У Південному районі показник зміниться з 11380,8 на 100 тис. нас. до 16987,3 на 100 тис. нас. (+49,3%), у Північно-Східному – з 9479,0 на 100 тис. нас. до 15443,5 на 100 тис. нас. (+62,9%), у

Південно-Східному районі – з 7525,9 на 100 тис. нас. до 12833,1 на 100 тис. нас. (+70,5%) (рис. 1).

Подібна тенденція спостерігається і при прогнозуванні первинної захворюваності на стенокардію. Так, загальноукраїнські показники зростуть із 444,4 на 100 тис. нас. у 2014 р. до 716,1 на 100 тис. нас. у 2025 р. (+61,1%). Рівень первинної захворюваності прогнозовано найбільше зросте у Південно-Східному – з 352,9 на 100 тис. нас. до 620,4 на 100 тис. нас. (+75,8%) та Південному – з 907,6 на 100 тис. нас. до 1362,2 на 100 тис. нас. (+50,1%) районах (рис. 2).

Щодо прогнозу поширеності ІМ, то рівень загальної захворюваності в Україні зросте із 115,9 на 100 тис. нас. у 2014 р. до 143,7 на 100 тис. нас. у 2025 р. (+24,0%). Найбільше цей показник зросте у Центральному – з 133,6 на 100 тис. нас. до 170,8 на 100 тис. нас. (+27,8%), у Південно-Східному – з 146,7 на 100 тис. нас. до 173,6 на 100 тис. нас. (+18,4%) та Південному районах – з 114,1 на 100 тис. нас. до 133,7 на 100 тис. нас. (+17,2%) (рис. 3).

Висновки

1. Поширеність стенокардії в Україні зросла у 2014 р. порівняно із 1996 р. у 2,9 разу. Найістотніше вона збільшилася у Південному (у 3,4 разу) та Північно-Східному (у 3,0 рази) районах України.

2. Захворюваність на стенокардію збільшилася в Україні у 2014 р. у 1,5 разу порівняно із 1996 роком. Найбільше вона зросла у Південному (у 2,8 разу) та Південно-Східному (у 1,8 разу) районах.

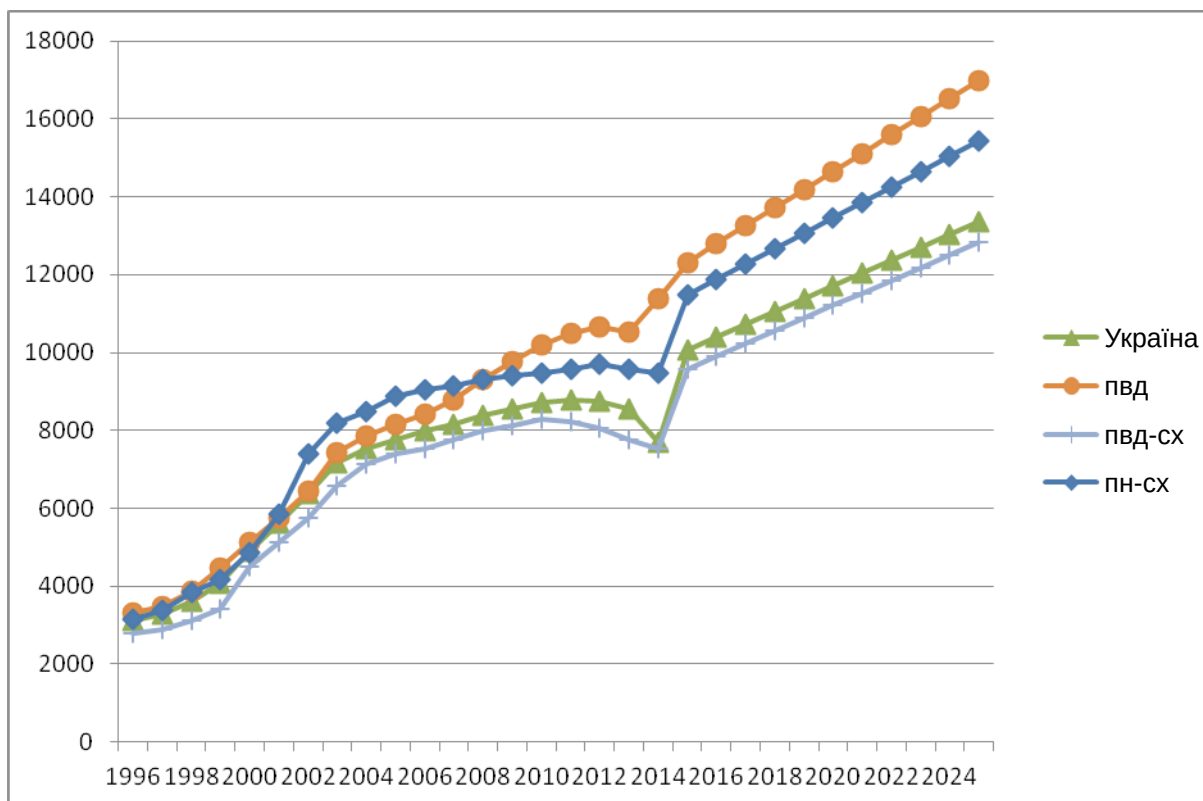

Рис. 1. Прогноз поширеності стенокардії в Україні та районах до 2025 року (на 100 тис. нас.)

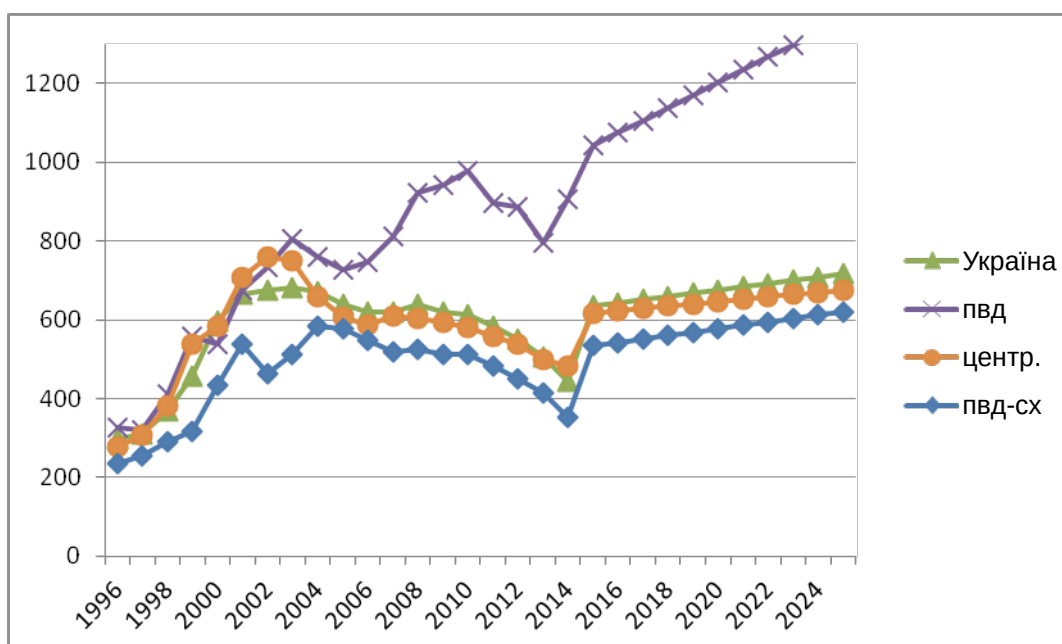

Рис. 2. Прогноз захворюваності на стенокардію в Україні та районах до 2025 року (на 100 тис. нас.)

3. Поширеність ІМ в Україні зростає у 2014 р. порівняно із 1996 р. на 96,4%. Найістотніше вона збільшилася у Центральному (у 1,4 разу) та Північно-Східному (у 1,2 разу) районах України.

4. Прогнозовано поширеність стенокардії в Україні до 2025 р. зростає на 73,5%. Найбільше зростання очікується у Південно-Східному (70,5%) та Північно-Східному (62,9%) районах.

5. Первинна захворюваність на стенокардію прогнозовано збільшиться в Україні на 61,1%, у Південно-Східному районі – на 75,8%, у Південному – на 50,1%.

6. Загальна захворюваність на ІМ прогнозовано зростає в Україні до 2025 р. на 24,0%, у Центральному районі – на 27,8%, у Південно-Східному – на 18,4%, у Південному – на 17,2%.

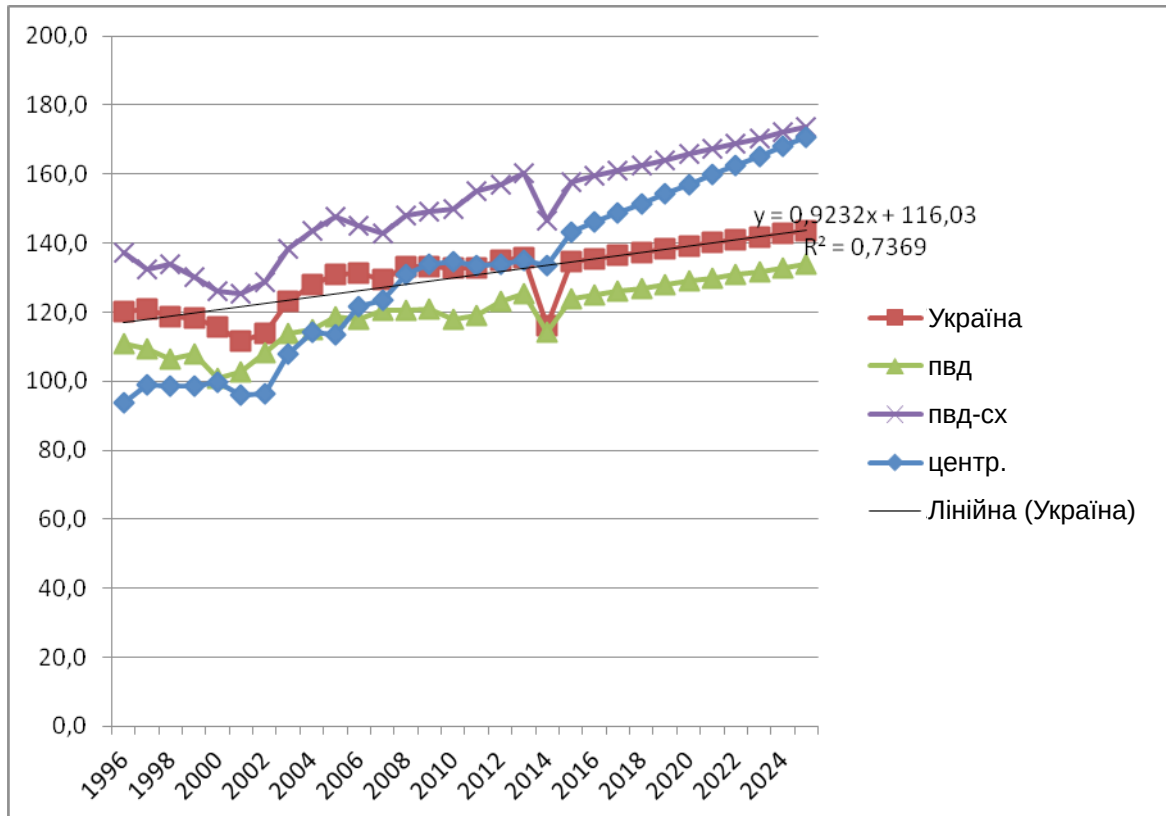

Рис. 3. Прогноз поширеності ІМ в Україні та районах до 2025 року (на 100 тис. нас.)

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні динаміки захворюваності та поширеності основних захворювань серцево-судинної системи в Україні та їх прогнозі.

Список літератури

1. Демографічна криза в Україні. Проблеми дослідження, витoki, складові, напрямки протидії / НАН України. Ін-т економіки; за ред. Стешенко. – Київ, 2001. – 560 с.
2. Денефіль О. В. Серцево-судинна захворюваність населення м. Тернополя залежно від погодних умов / О. В. Денефіль // Вісник соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2007. – № 4. – С. 17–21.
3. Горбась І. М. Фактори ризику серцево-судинних захворювань: поширеність і контроль / І. М. Горбась // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://health-ua.com/article/2229.html>. – Назва з екрану.
4. Крапівіна А. А. Захворюваність на хвороби системи кровообігу та їх поширеність серед дорослого населення України в 2010 році: гендерний аспект / А. А. Крапівіна // Україна. Здоров'я нації. – 2011. – № 4. – С. 12–18.
5. Поширеність основних факторів ризику у хворих після інфаркту міокарда // І. М. Січкарук, Н. Д. Сидор, Ю. Г. Кияк [та ін.] // Запорозький медичинський журнал. – 2010. – Т. 12, № 4. – С. 37–41.
6. Теренда Н. О. Прогностична оцінка захворюваності та поширеності хвороб системи кровообігу / Н. О. Теренда // Вісник соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2014. – № 4 (62). – С. 31–35.
7. Чепелевська Л. А. Регіональні особливості захворюваності населення України / Л. А. Чепелевська // Вісник соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 1999. – № 1. – С. 23–26.
8. Яценко Ю. Б. Динаміка захворюваності та смертності внаслідок хвороб системи кровообігу в Україні у регіональному аспекті / Ю. Б. Яценко, Н. Ю. Кондратюк // Вісник соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2012. – № 3. – С. 25–29.

ТЕНДЕНЦИИ И ПРОГНОЗ РАСПРОСТРАНЕННОСТИ СТЕНОКАРДИИ И ИНФАРКТА МИОКАРДА В УКРАИНЕ

Н.А. Теренда

ГВУЗ «Тернопольский государственный медицинский университет имени И.Я. Горбачевского МЗ Украины»

Цель: изучить динамику показателей распространенности и заболеваемости населения Украины вследствие стенокардии и инфаркта миокарда (ИМ) в региональном аспекте на протяжении 1996–2014 годов и спрогнозировать их изменения до 2025 года.

Матеріали и методи. Матеріалом дослідження послужили дані Центра медичинської статистики Минздрава України об рівні первинної захворюваності и распространенности стенокардії и ИМ среди населення України. В роботі використані епідеміологічний, демографічний, статистичний методи дослідження.

Результати. Використовуючи метод демографічного районування, проведена оцінка змін распространенности и захворюваності стенокардією и ИМ в Україні и окремих її районах в період 1996–2014 років. Прогнозована тенденція к дальшому зростанню стенокардії и ИМ як в Україні, так и в окремих її районах.

Висновки. В період останніх 18 років в Україні суттєво зросла распространенность (в 2,9 рази) и захворюваність (в 1,5 рази) стенокардією. Більше всего ці показники змінилися в Южному районі України. Нескільки менше збільшилась распространенность ИМ – на 96,4%. Прогнозні показники по распространенности и захворюваності стенокардією и ИМ свідчать про тенденції к їх збільшенню, особливо в Юго-Всхідному и Южному районах України.

КЛЮЧЕВІ СЛОВА: стенокардія, інфаркт міокарда, распространенность, первинна захворюваність, прогноз.

PROGNOSTIC ESTIMATION OF INCIDENCE AND PREVALENCE OF DISEASES OF CIRCULATORY SYSTEM

N.O. Terenda

SHEI «Ternopil State Medical University named after I. Gorbachevskiy Ministry of Health of Ukraine»

Purpose: to study dynamics of indicators of prevalence and morbidity of the population of Ukraine due to angina and myocardial infarction (MI) in regional aspect during 1996–2014 years and forecast their changes in 2025.

Materials and methods. As research materials were used the data of Center of Health Statistics of the Ministry of Health of Ukraine on the level of primary incidence and prevalence angina and MI among the population of Ukraine. In work epidemiological, demographic, statistical methods of research are used.

Results. Using the method of demographic division estimation of changes in prevalence and incidence of angina and MI in Ukraine and its separate regions for 1996–2014 years has been spent. It is predicted tendency of further growth angina and MI, both in Ukraine and in some districts.

Conclusions. Over the last 18 years in Ukraine prevalence and morbidity of angina and MI has significantly increased - 2,7 times and 1,7 times accordingly. More of these indicators have changed in Southern region of Ukraine. Prevalence MI increased by 96.4%. Projected figures on prevalence and incidence angina and MI indicate a tendency of their growth, especially in Southeast and Southern regions.

KEY WORDS: angina, myocardial infarction, prevalence, primary incidence, forecast.

Рукопис надійшов до редакції: 25.11.2015 р.

Відомості про автора:

Теренда Наталія Олександрівна – к.мед.н., доцент кафедри соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я з медичною статистикою ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»; тел.: +38(0352)-52-72-33.